

Саванчук Т.М.,
канд. екон. наук, доцент кафедри обліку,
оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
м. Дніпро

ЗНАЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ В УПРАВЛІННІ ЯКІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Зростання конкуренції на внутрішніх та зовнішніх ринках та ускладнення бізнес-процесів вимагає від будь-якого суб'єкта господарювання приділяти увагу управлінню якістю діяльності з метою забезпечення задоволення споживачів послугами чи продукцією, що пропонується на ринку. Глобальна конкуренція викликала навіть необхідність розробки міжнародних стандартів якості, таких як серія стандартів ISO 9000, стандарти Товариства контролю якості США - серія Q, промисловий стандарт Японії Z 8101-1981 тощо [1]. Шевчук В.Р. зазначає: «Сертифікація компанії за цими стандартами показує клієнтам, що менеджмент компанії приймає на себе зобов'язання дотримуватися процедур і процесів, які забезпечать виробництво товарів і послуг вищої якості. За даними різних джерел витрати на якість складають від 5% до 15% виручки від реалізації або ж 20%- 30% від загальної суми витрат на виробництво продукції» [1, с.118].

Виходячи з того, що якість продукції в сучасних умовах стає одним із ключових конкурентних показників, це вимагає формування в управлінському обліку інформації про витрати на якість та оцінку їх ефективності.

Якщо ще в минулому столітті більшість навіть високорозвинених компаній розглядали якість як додаткові витрати на виробництво, то вже на початку цього століття вони почали розуміти, що якість дозволяє економити кошти. При цьому, до управління якістю треба підходити не лише на оперативному рівні, а і на стратегічному, адже краще випускати якісну сучасну продукцію з першого разу, ніж витратити додаткові ресурси на виявлення браку, його виправлення, гарантійне обслуговування споживачів тощо. Таким чином, у багатьох компаніях відбувається перехід від контролю якості до, так званого, тотального управління якістю, тобто перехід до усунення причин, які викликають погану якість, замість виявлення та ліквідації поточних недоліків. Такий підхід перевів управління якістю на рівень стратегічного управлінського обліку.

У зв'язку з цим, з'явилося та почало активно використовуватися поняття: «Тотальне управління якістю (total quality management - TQM)». Це система управління, що спрямована на залучення всіх працівників до

постійного вдосконалення якості діяльності з метою повного виключення дефектів і задоволення потреб споживачів.

Роль стратегічного управлінського обліку в управлінні якістю полягає в наданні різних видів звітів і показників, які мотивуватимуть менеджерів вимірювати і оцінювати свої зусилля з підвищення якості. При цьому для такої оцінки можуть застосовуватися як фінансові так і не фінансові показники. До нефінансових показників якості можна віднести, наприклад, відсоток дефектів, кількість перероблених виробів, кількість рекламаций, відсоток повернутих виробів тощо.

Фінансовими вимірниками якості є сума витрат на якість, тобто обсяг витрат понесених суб'єктом господарювання на забезпечення відповідності продукції або послуг встановленим стандартам якості та витрат, що виникають внаслідок невідповідності продукції цим стандартам. При цьому такі витрати в системі управлінського обліку прийнято розділяти на чотири групи:

- витрати на запобігання – це витрати на запобігання виникнення дефектів (навчання персоналу, проектування якості, облік відхилень, постійний контроль якості і т.д.);

- витрати на оцінку якості – це витрати на виявлення продуктів, що не відповідають стандартам якості (лабораторні дослідження, поточний контроль, аудит якості, утримання контрольного устаткування і т.д.);

- витрати внаслідок внутрішнього браку – це витрати, що виникають внаслідок дефектів, виявлених до відправки продукції замовнику (відходи, невиправний брак, простої, переробка і т.д.)

- витрати внаслідок зовнішнього браку – це витрати, що виникають внаслідок дефектів, виявлених після відправки продукції замовнику (гарантійний ремонт, повернення продукції, судова тяганина, падіння іміджу і т.д.).

Перші дві категорії характеризують витрати на відповідність стандартам якості, наступні - витрати на невідповідність стандартам якості. Як правило, витрати на якість узагальнюються в управлінському Звіті про витрати на якість. У ньому, крім зазначених категорій витрат, можуть наводитися питома вага витрат на якість, витрати на якість за стадіями життєвого циклу і т.д.).

Управління якістю потребує комплексного підходу, тому для виявлення проблем якості зазвичай застосовують:

- контрольні графіки – відображення послідовних спостережень за якістю;

- діаграми Парето – частота виникнення кожного виду дефектів;

- діаграми взаємозв'язку причин і наслідків і т.д.

Для підвищення рівня задоволеності споживачів якістю продукції значну увагу приділяють аналізу ланцюга витрат (ланцюга створення

цінності). Координація окремих складових ланцюга витрат створює умови для підвищення рівня задоволення споживачів якістю. Важливим, на нашу думку є також застосування бенчмаркінгу, що дозволяє досягти високих показників якості не повторюючи помилок інших підприємств.

Отже, оцінка витрат на якість не завжди легко вмонтовується в систему діючого фінансового обліку, адже такі витрати розпорошені на різних рахунках, а більшість із них взагалі не фінансові, але інструментарій управлінського обліку дозволяє впровадити на підприємстві політику досягнення нульового браку.

Список використаних джерел

1. Шевчук В.Р. Стратегічний управлінський облік: навч. посібник / за ред.. О.М. Ковалюка. К.: Алерта, 2009. 176 с.

Syrtseva S.V.,
PhD (Economics), Associate Professor,
Associate Professor of the Department Accounting and taxation
Mykolaiv National Agrarian University
Mykolaiv

STRATEGIC ACCOUNTING IN THE SYSTEM OF ENSURING THE ECONOMIC SECURITY OF THE ENTERPRISE

Globalization of economic relations at the international level puts forward special requirements for the management systems of economic entities and their information support. Some of these requirements relate to the content and types of reporting, representativeness and analytical interpretation of the data contained therein. With the introduction of new information technologies and digitalization of information, these requirements are only getting stronger. It is no longer enough for companies to have reports that allow them to see a retrospective cross-section and dynamics for past reporting periods. There is a growing need to obtain forecast data for strategic management and integration of strategic management systems into the systems of ensuring the economic security of companies' business. The strategic orientation of the enterprise's activity is a key prerequisite for its successful functioning, especially in market conditions [1, p.657].

Today, it is relevant to define the main functions, individual forms and systems of reporting, which contain forecast financial and non-financial information for business development, as well as components of the strategic accounting system. It is also important to determine the place of forecasting in the system of strategic management of companies and its formation.

Strategic accounting is based on risk management data, which includes a risk assessment system, risk management and financial relations. In this regard,